

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/51244,Oswiadczenie-Instytutu-Pamieci-Narodowej.html>
03.03.2026, 09:26

Oświadczenie Instytutu Pamięci Narodowej

W ostatnich dniach media zwracają się do Instytutu Pamięci Narodowej z zapytaniami dotyczącymi postaw Polaków wobec Zagłady Żydów. W związku z tym IPN zaprasza 24 kwietnia (wtorek) 2018 r., o godz. 16.00, do Centrum Edukacyjnego IPN w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej 21/25, na panel dyskusyjny zatytułowany „Postawy ludności II RP pod okupacją”. Wezmą w nim udział: dr hab. prof. UG Grzegorz Berendt (wicedyrektor Muzeum II Wojny Światowej), dr hab. Sławomir Kalbarczyk (Biuro Badań Historycznych IPN), dr Maciej Korcuć (Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Krakowie), dr Marcin Przeglęta (Biuro Badań Historycznych IPN), dr Mateusz Szpytma (zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej). Spotkanie poprowadzi dr Tomasz Domański (Oddziałowe Biuro Badań Historycznych – Delegatura IPN w Kielcach).

Instytut Pamięci Narodowej przypomina, że Holocaust był przede wszystkim przedsięwzięciem państwowym – ludobójstwem zaplanowanym i zrealizowanym przez Rzeszę Niemiecką. Państwo to do realizacji programu wyniszczenia ludności żydowskiej wykorzystало swoje siły zbrojne oraz aparat administracyjny, formacje policyjne oraz służby, tworzone w czasie wojny pod władzą niemiecką także z ludności państw podbitych. Punktem wyjścia do Holocaustu były drakońskie przepisy niemieckiego prawa, narzucanego przez Rzeszę także okupowanym społecznościom.

Rzeczpospolita Polska od pierwszego do ostatniego dnia wojny walczyła przeciw Rzeszy Niemieckiej jako integralna część obozu alianckiego. W odróżnieniu od wielu innych państw europejskich nie wzięła udziału w żadnej z form współpracy z ludobójczym reżimem Adolfa Hitlera.

Rzesza Niemiecka nagradzała i chroniła tych obywateli państw podbitych, którzy, korzystając ze stworzonych przez Niemców okoliczności, nie tylko podporządkowali się okupacyjnym zarządzeniom, lecz także wzięli udział w zbrodniach. W warunkach stworzonych przez Niemców na okupowanych ziemiach polskich znalazły się jednostki, grupy i środowiska gotowe do wykorzystania patologicznych zasad funkcjonowania władz okupacyjnych dla własnych korzyści. Negatywne zjawiska tego rodzaju znalazły swoje odbicie wśród postaw części mieszkańców, nie była od nich wolna też żadna grupa narodowa. Silna chęć przetrwania wojny i strach o najbliższych sąsiadowały zarówno z postawami bohaterstwa i poświęcenia, jak też z postawami haniebnego kolaboracji, a także zabiegania o dobra materialne kosztem życia innych.

Instytut Pamięci Narodowej od początku swojej działalności bada historię Zagłady, wzajemne relacje różnych grup ludności oraz różnorodność postaw – także w obrębie społeczności polskich i żydowskich w latach niemieckiego terroru. Instytut konsekwentnie

podkreśla obowiązek przestrzegania przez naukowców reguł stanowiących podstawę warsztatu historyka, potrzebę rzetelnego wykorzystania źródeł i ich weryfikacji, solidnej podbudowy faktograficznej dla publikowanych tez i wniosków.

Instytut Pamięci Narodowej wskazuje, iż podobnie jak dotychczas, uczestniczy w dyskusjach naukowych poświęconych historii Polski w XX stuleciu. W wolność badań naukowych wpisuje się także swoboda debaty publicznej nad publikowanymi opracowaniami. Każda publikacja naukowa jest przedmiotem krytycznych analiz wskazujących mocne i słabe strony udostępnionych na rynku czytelniczym opracowań.